

На початку чергового засідання Президії НАН України 14 листопада 2018 року Перший віце-президент НАН України академік НАН України А.Г.Наумовець повідомив, що у 2017 році на базі НАН Білорусі проведено черговий конкурс робіт, висунутих на здобуття премій академій наук України, Білорусі і Молдови за наукові результати, досягнуті при виконанні спільних наукових досліджень. За його підсумками були визначені переможці конкурсу і підписано рішення академій наук України, Білорусі і Молдови, згідно з яким співробітники НАН України стали лауреатами всіх трьох премій.

Головний учений секретар НАН України академік НАН України В.Л.Богданов вручив співробітникам НАН України дипломи лауреатів премій академій наук України, Білорусі та Молдови за цикли праць «Нові перспективні матеріали для лазерної техніки і нелінійної оптики: отримання і властивості», «Інтелектуальні системи водопостачання майбутнього на основі нових технологій» та «Соціально-економічні перетворення і еволюція системи місцевого самоуправління в Білорусі і Україні в XVI–XVIII ст.».

Далі учасники засідання заслухали доповідь заступника директора Інституту історії України НАН України члена-кореспондента НАН України Г.В.Боряка «Діяльність Комісії для вироблення законопроекту про заснування УАН та її роль у створенні Академії».

Перед виголошенням доповіді академік НАН України А.Г.Наумовець звернув увагу присутніх, що 100 років тому у цей день відбулася знаменна історична подія – Гетьман України Павло Скоропадський затвердив ухвалений Радою Міністрів Закон Української держави про заснування Української академії наук у місті Києві. Заснування Академії стало закономірним результатом патріотичної діяльності кількох поколінь українських вчених, які спрямовували свої зусилля на інтелектуальне самоствердження нації. Створення Академії заклало основи потужного розвитку науково-технічного потенціалу нашої Батьківщини, піднесення вітчизняної науки, освіти, культури. Важливою віхою на шляху створення Академії була діяльність Комісії для вироблення законопроекту про заснування УАН, яка працювала з 9 липня по 17 вересня 1918 року.

У доповіді члена-кореспондента НАН України Г.В.Боряка було зауважено, що історія Академії є значно ширшою, ніж її офіційний столітній термін. Адже формування академічної спільноти на теренах нашої країни органічно пов'язане з долею багатьох поколінь українських інтелектуалів,

які своєю невтомною працею уможливили цьогорічний академічний ювілей. Вагома роль у становленні академічної науки в Україні належить Науковому товариству імені Шевченка, яке було засноване у Львові 1873 року. Біля витоків Товариства стояли Олександр Кониський, Михайло Грушевський, Олександр Барвінський, Іван Франко, Володимир Гнатюк, Іван Пулюй, Іван Горбачевський, Володимир Кубійович, Іван Раковський та багато інших. Саме в ньому було створено фундамент для розвитку національної історичної науки, етнології, мовознавства, енциклопедистики, української наукової термінології.

Було особливо відзначено ключову роль Комісії для вироблення законопроекту про заснування УАН. Адже саме діяльність цієї Комісії заклала як організаційні засади, так і правові підвалини у будові Української академії наук. Її фундаторами були міністр народної освіти та мистецтв за доби Української Держави Павла Скоропадського, відомий історик права Микола Василенко і визначний природознавець, дійсний член Російської АН Володимир Вернадський.

До складу Комісії увійшли визначні вчені – академік Володимир Вернадський (голова), заслужений професор Харківського університету Дмитро Багалій, заслужений професор Томського університету Микола Кащенко, ординарні професори Університету св. Володимира Богдан Кістяківський і Йосип Косоногов, ординарний професор Лазаревського інституту східних мов Агатангел Кримський, ординарний професор Петроградського політехнічного інституту Степан Тимошенко, ординарний професор Українського державного університету у Києві Михайло Туган-Барановський, представники Українського наукового товариства – професори Григій Павлуцький, Євген Тимченко, Павло Тутковський та інші визначні вчені.

Робота Комісії розпочалася 9 липня 1918 р., у ході якої із програмною промовою виступив В.І.Вернадський. Його виступ окреслив найважливіші проблеми та завдання щодо опрацювання проекту майбутньої Академії, а також початкові організаційні заходи. Передусім В. Вернадський обстоював позицію, що УАН має бути самоврядною, проте неодмінно державною установою з відповідним сталим фінансуванням, з широкими координаційними та експертними функціями. Він розумів місце та роль Академії у державному бутті України як найвищої наукової установи та загальнонаціонального центру інтелектуального та культурного життя.

Крім того, він відстоював тезу, що академічне життя повинно розгортатися синхронно з передовими духовними та матеріальними вимогами не лише української, а й світової людності.

Влітку 1918 року Комісія опрацювала не тільки проект статуту УАН, а й склала робочі проекти трьох відділів майбутньої Академії. Так була окреслена базова організаційна структура Академії. Перший відділ – історично-філологічних наук, другий відділ – фізично-математичних наук, третій відділ – соціальних наук.

Доповідач підкреслив, що у 100-річний ювілей Академії, коли сучасна Україна переживає складні економічні та політичні трансформації, не можна не згадати фундаторів Академії і членів Комісії. Саме вони були засновниками Академії і конституювали її 14 листопада 1918 р. Ця хронологічна віха стала початковою точкою відліку славетної сторічної історії Академії.

Академік НАН України А.Г.Наумовець від імені присутніх подякував члену-кореспонденту НАН України Г.В.Боряку за змістовну доповідь, відзначивши, що робота Комісії для вироблення законопроекту про заснування Української академії наук мала надзвичайно важливе значення для окреслення концепції та правових засад діяльності УАН, її організаційної структури, становлення Академії як провідного наукового центру держави, й побажав колективу Інституту історії України НАН України подальших успіхів у дослідженні початкового етапу історії Академії.

Потім члени Президії НАН України та запрошені заслухали й обговорили інформацію головного ученого секретаря НАН України академіка НАН України В.Л.Богданова про підсумки чергового етапу оцінювання наукових установ НАН України за період з червня по 10 листопада 2018 року.

В обговоренні взяли участь Перший віце-президент НАН України академік НАН України А.Г.Наумовець, академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік НАН України В.М.Локтев, заступник академіка-секретаря Відділення загальної біології НАН України, директор Державної установи «Інститут еволюційної екології НАН України» академік НАН України В.Г.Радченко, директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України академік НАН України Я.С.Яцків, академік-секретар Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України академік НАН України Л.М.Лобанов, віце-президент НАН України, голова Секції хімічних і біологічних наук НАН України академік НАН України В.Г.Кошечко.

Головний учений секретар НАН України нагадав, що за вже усталеною процедурою, передбаченою Методикою оцінювання ефективності діяльності наукових установ НАН України, проведено оцінювання 27 наукових установ НАН України. В ньому взяли участь експертні комісії у складі 145 фахівців, з яких 33% були представниками позаакадемічних установ України, а 11% – іноземними експертами. Експертні комісії відвідали всі установи, проаналізували надані ними матеріали та безпосередньо ознайомились з діяльністю 238 підрозділів. Висновки експертних комісій було передано до постійних комісій за науковими напрямками, які підготували звіти про діяльність оцінюваних установ та передали їх на розгляд до Постійної комісії НАН України з оцінювання ефективності діяльності наукових установ.

За результатами ретельного та неупередженого розгляду 24 наукових установи НАН України було віднесено до категорії «А», 2 – до категорії «Б» та одну – до категорії «В».

Далі академік НАН України В.Л.Богданов звернув увагу на деякі важливі моменти, які свідчать про ефективність Методики оцінювання, зокрема, що жодна наукова установа не направлена на повторне оцінювання. Це свідчить про відповідальне ставлення до підготовки установами довідкових та статистичних матеріалів, набуття експертами та консультантами досвіду проведення експертного оцінювання.

Крім того, попри складності залучення до процесу оцінювання сторонніх, в тому числі, іноземних експертів, їх частка поступово зростає з кожним наступним етапом. І це є підтвердженням того, що за сучасних засобів комунікації цілком можливо досягти максимальної об'єктивності під час оцінювання.

Частка установ, яка отримала категорію А, досить значна. Це дозволяє стверджувати, що готуючись до оцінювання деякі установи заздалегідь переглянули свою структуру, внесли відповідні зміни до планів досліджень, актуалізували наукові напрями, що є головною метою підвищення ефективності організації діяльності установ НАН України.

Президія НАН України ухвалила відповідний проект постанови.

Головуючий на засіданні Перший віце-президент НАН України академік НАН України А.Г.Наумовець поінформував присутніх, що з нагоди 100-річчя Академії було засновано ювілейну Пам'ятну відзнаку для нагородження членів Академії та інших осіб за вагомий особистий внесок у вирішення науково-технічних проблем, впровадження розробок у народне господарство та практику соціально-культурного будівництва, підготовку наукової зміни та самовіддану плідну творчу працю, й запропонував перші Пам'ятні відзнаки на честь 100-річчя НАН України вручити членам Президії і радникам Президії Академії, які впродовж багатьох років плідно і невтомно служать науці.

Потім було вручено ювілейну Пам'ятну відзнаку присутнім на засіданні членам і радникам Президії НАН України.

Крім того, Президія НАН України прийняла рішення про нагородження на честь 100-річчя Національної академії наук України Пам'ятною відзнакою представників органів державної влади та місцевого самоврядування України, іноземних учених, працівників НАН України, закладів вищої освіти, науково-виробничих об'єднань та інших організацій; Ювілейною почесною грамотою працівників НАН України, працівників галузевих національних академій наук України, закладів освіти, науково-виробничих об'єднань та інших організацій; відзнаками НАН України, Подякою НАН України, Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України співробітників установ і організацій Академії

Секретаріат Президії НАН України